

Отже, виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що вроджені особливості темпераменту проявляються у певних психічних процесах на які впливають соціальне середовище, здатність керувати своїми реакціями та виховання. Реакція особистості в надзвичайних ситуаціях може залежати від відмінностей нервової системи та є результат розвитку і досвіду. Залежно того, до якого темпераменту належить людина, можна припустити реакцію її в екстремальній ситуації. Отже, не має хороших чи поганих типів темпераменту, бо кожен із них має свої переваги.

УДК 993

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФОРМИ УКРАЇНСЬКОГО ХРЕСТА

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FORMS OF THE UKRAINIAN CROSS

Supervisor: Stotskyi Ya.V.

Ключові слова: християни, хрест, церква

Key words: christians, cross, church

Святий хрест для християн – це знак Христової любові й жертвності, символ нашого спасення. Шостий Вселенський Собор, 691 р., у 73 правилі наказує шанувати святий хрест, але не описує форми. З первісних часів не було всюди однакової форми хреста. Має свою форму хреста Західна Церква, мають її й Східні Церкви. – Яка ж є форма християнського хреста?

Наші предки із християнською вірою із Візантії взяли і візантійський хрест. Звичайна форма грецького хреста є чотириконечна. Таку форму передусім мають наші предки княжих часів, як про це свідчать різні пам'ятки. Наприклад, св. Володимир Великий на своїх монетах деколи зображений у короні, яка завершена чотириконечним хрестом. Такий самий хрест він тримає у правій руці. На саркофагу, знайденому в руїнах Десятинної церкви, де був похований св. Володимир і його дружина Анна, є накреслені вісім хрестів, і всі чотириконечні.

Також і на саркофазі князя Ярослава Мудрого всі хрести – чотириконечні. На мозаїці, що зображає св. Тайну Вечерю в соборі Св. Софії в Києві, по середині престолола зображено чотириконечний хрест. На фресках і мозаїках того ж собору більша частина хрестів у руках Пречистої Діви Марії, мучеників і мучениць є чотириконечні. Проте в руках деяких святих там же є також хрести 5-, 6-, і 8-конечні.

В Ізборнику князя Святослава з 1073 р. на рисунках видно в руках святих чотириконечні хрести. У Збірнику творів св. Григорія Богослова з XI століття накреслений 6-конечний хрест. Зі сказаного випливає, що крім грецької форми з часом почали використовуватися в нас й інші форми хреста [1].

Який хрест передусім можна побачити на наших церквах в Україні? Знавець української старовини проф. Вадим Щербаківський відповідає: «На це можуть дати дуже просту і ясну відповідь хрести на київських церквах. Хрести на київських церквах і на церквах усюди України не мали скісної нижньої поперечки, а мали її пряму

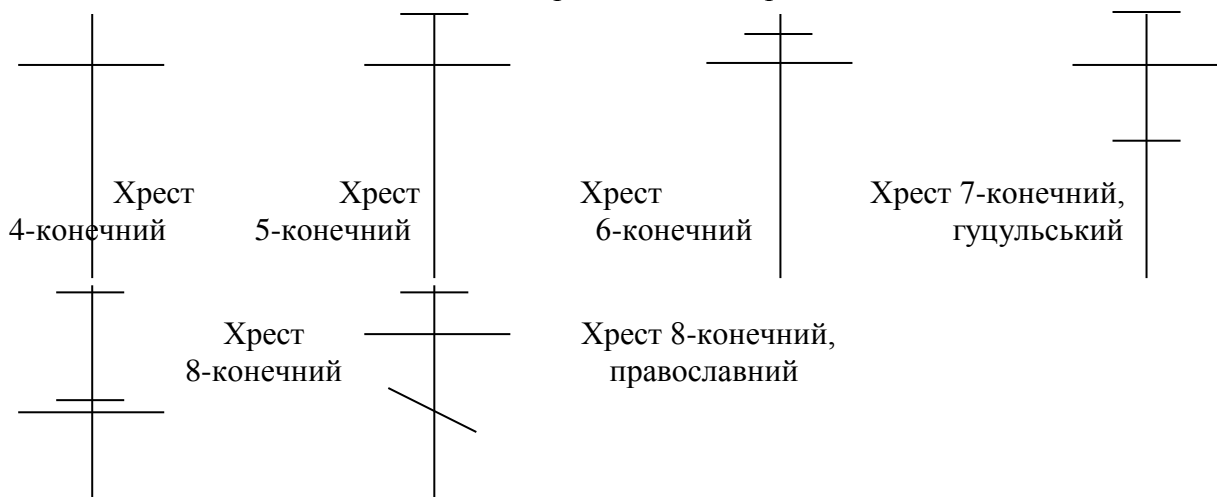
горизонтальну. Часом вони її взагалі не мали... Отож, ні один грецький хрест не мав нічого спільного з московською формою хреста. Я у свій час об'їхав на Україні більше як триста церков і ні в одній церкві не бачив на престолі московського хреста... На церквах Києва та на сільських церквах цілої України я не бачив московського хреста зі скісним перехрестям» [2, с. 143].

Подібне свідчення про наші хрести подає також Григорій Логвин у своїй книжці «По Україні» з 1968 року. Там знаходимо дуже багато ілюстрацій наших старовинних церков у Східній і Західній Україні, і всі вони, крім трьох, не мають московського трираменного хреста зі скісним перехрестям внизу. Зате більшість московських церков мають трираменний хрест зі поперечною скісною внизу. Українські церкви звертають на себе увагу ще й тим, що звичайно мають знизу під хрестом півмісяць, за деякими версіями – символ перемоги християнства над ісламом [2, с. 154].

Отже, звичайний український хрест є 4-конечний, але маємо також і 5-, 6-, 7-, і 8-конечні хрести. І всі вони мають долішні перехрестя горизонтально прями. Трираменний хрест з скісним перехрестям внизу – це хрест типово московський. За часів Київської Держави і на сьогоднішній Московщині були такі самі хрести, що й на Русі-Україні, це є передусім чотириконечні, а також 6- і 8-конечні, але ні один з них не мав скісної долішньої поперечки. Із свідчень митрополита Макарія із «Історії Руської Церкви» випливає, що на обкладинці Євангелія, яке було написано на початку XII ст. для новгородського князя Мстислава Володимировича, зображений 6-конечний хрест. На тій же обкладинці хрести в руках св. Бориса і Гліба є чотириконечні. Кам'яний хрест на гробі преп. Антонія Римлянина в Новгороді є 6-конечний. У полоцькім кафедральнім соборі переховувався 6-кінцевий хрест преп. Єфросини з 1161 року. На цьому хресті є іконки чотирьох святих. І на трьох із них є 4-конечні хрести, тільки один – 6-конечний. У Новгородській Софіївській бібліотеці є Євангеліє, писане на пергаменті, з XII-XIII ст. У кінці Євангелія є ікона св. Катерини, яка тримає 4-конечний хрест, а біля неї стоїть більший, 8-конечний хрест [3, с. 183].

До Стоглавого Собору, що відбувся у Москві 1551 року, за митрополита Макарія, на всіх церквах Московщини були 4-конечні хрести. На тому же Соборі виринула дискусія про форму хреста, бо цар Іван Грозний, відбудувавши після пожежі 1547 р., московський собор Успення Пресвятої Богородиці, встановив на ньому 8-конечний хрест. І цар, маючи на увазі свій новий 8-конечний хрест, просив, щоб Собор дав рішення, якої форми треба в майбутньому ставити хрести в церквах. Тоді Собор з огляду на царя вирішив, що давні чотирикінцеві хрести на церквах мають бути незмінними, але на майбутнє треба ставити 8-конечні хрести.

Деякі види християнських хрестів

З вищесказаного випливає, що форма нашого хреста може бути 4-, 5-, 6-, 7- і 8-конечна, але ніколи зі скісною долішньою поперечкою, бо цей хрест московський.

Згаданий проф. В. Щербаківський сказав: «Хай київські хрести пригадують нам, що Україна має свою вироблену віками форму хреста, якої ми ніколи не повинні забувати» [3, с.183-184].

Список використаної літератури

1. Найбільш вживані форми хреста в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://magazine.lds.lviv.ua/articles/1_09/page15.html
2. Лубський В. І. Релігієзнавство: навчальний посібник / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. – К : Вілбор, 2002. – 432 с.
3. Наша християнська спадщина : Проповіді про обряд з нагоди 1000-ліття хрещення Руси-України. – Львів : Свічадо, 2016. – 232 с.

УДК 159.9

Козак М.– ст. гр. БП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК НЕМОВЛЯТИ

Науковий керівник: к.психол.н, доцент Періг І. М.

Kozak M. M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SENSORY DEVELOPMENT BABY

Supervisor: Ph. D. (Psychology) Assoc. Prof. Perig I. M.

Ключові слова: дитина, мама, розвиток

Key words: child, mother, development

У сучасних наукових джерелах з психології за авторством Л. Виготського та Ж. Піаже вказано, що органи чуттів починають функціонувати ще у ембріональний період. Вік немовляти у віковій психології охоплює період з народження до одного року.

Уже на першому місяці життя дитина починає короткочасно розглядати зовнішнє середовище – зосереджує погляд на обличчі мами та на яскравих предметах або джерелі світла, але ще не тягне до них ручки. Проявляє слухове зосередження – прислухається. З'являється реакція затихання: якщо малюк плакав, то, коли до нього звернутися або дістати брязкальце, він заспокоюється на декілька хвилин.

Як стверджував Л. Виготський, з моменту народження потрібно розмовляти з малюком, супроводжуючи розповідь своїми діями. Якщо хочете, щоб малюк чітко побачив обличчя, то потрібно розташуватися на відстані 25-30 см від нього (відстань між обличчям мами та дитини під час годування грудьми).

Протягом другого місяця дитина намагається стежити за предметом, що рухається, але довго не зосереджує на ньому свою увагу. Немовля розглядає яскравий предмет, а також може йому посміхатися.

Для того щоб розвинути зір дитини та зорову зону кори головного мозку потрібно у період неспання носити малюка по кімнаті, показуючи йому яскраві об'єкти (квіти, статуєтки, картини тощо). Також для розвитку зору немовляти можна використати брязкальце. Для цього потрібно розташувати брязкальце навпроти обличчя дитини на відстані 30-50 см і подзвеніти ним. Малюк помітить іграшку. Після цього